

R O M Â N I A
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Secția I civilă

Decizia nr. 2143/2020

Decizia nr. 2143

Ședința publică din data de 21 octombrie 2020

Asupra cauzei de față, constată următoarele:

I. Circumstanțele cauzei:

1. Obiectul cererii de chemare în judecată:

Prin cererea înregistrată pe rolul Judecătorei Pitești, sub nr. x/2016, la data de 19.02.2016, reclamantul A. a chemat în judecată pe pârâta B. - Postul de Televiziune C., solicitând obligarea acesteia la plata sumei de 200.000 euro, cu titlu de daune morale, pentru atingerea adusă dreptului la demnitate, imagine, onoare și reputație, dar și la publicarea unui comunicat, prin care să își ceară scuze, în mod public, pentru emisiunea în care i-a fost produs prejudiciul moral.

2. Hotărârile pronunțate în primă instanță:

Prin sentința civilă nr. 6560/8.11.2016, Judecătoria Pitești a declinat competența de soluționare a cauzei în favoarea Tribunalului București.

Cauza a fost înregistrată la data de 7.12.2016, sub nr. x/2016, pe rolul Tribunalului București, secția a III-a civilă.

Prin sentința civilă nr. 316/7.03.2016, Tribunalul București, secția a III-a civilă a admis excepția necompetenței teritoriale invocată de reclamant și a declinat competența în favoarea Tribunalului Argeș.

Cauza a fost înregistrată la data de 28.04.2016, sub același nr. 44402/3/2016, pe rolul Tribunalului Argeș, secția civilă.

Prin sentința civilă nr. 476/20.12.2017, Tribunalul Argeș, secția civilă a admis excepția lipsei calității procesuale pasive, invocată din oficiu, cu privire la pârâta D. S.R.L. (denumire anterioară B. SRL) și a respins cererea reclamantului A. față de această pârâtă, ca fiind introdusă împotriva unei persoane lipsite de calitate procesuală.

A fost admisă în parte cererea, în contradictoriu cu pârâta C. S.A. - Postul de televiziune C., și a fost obligată această pârâtă să plătească reclamantului suma de 10.000 euro, în echivalent RON, la momentul plății, cu titlu de daune morale, și să publice, pe același post de televiziune, un comunicat prin care, în mod public, să prezinte reclamantului scuze pentru emisiunea "E.", difuzată în data de 7.01.2016, în direct și pe pagina de web. Totodată, a fost obligată aceeași pârâtă să plătească reclamantului și suma de 2.100 RON, cu titlu de cheltuieli de judecată. A fost respinsă cererea reclamantului pentru diferența solicitată.

3. Hotărârea pronunțată în apel:

Împotriva acestei hotărâri au formulat apel ambele părți.

Pârâtele S.C. C. S.A. și S.C. D. S.R.L. (denumită anterior S.C. B. SRL) au formulat apel împotriva încheierii de ședință pronunțată la 28.06.2017 și împotriva sentinței civile nr. 476/20 decembrie 2017, pronunțată de Tribunalul Argeș.

Prin decizia nr. 1188/05 martie 2019, Curtea de Apel Pitești, secția I civilă, în complet de divergență, cu majoritate, a respins, ca nefondate, apelurile declarate de reclamantul A. și de pârâtele S.C. D. S.R.L. (denumire anterioară B. SRL) și S.C. C. S.A. împotriva sentinței civile nr. 476/20 decembrie 2017, pronunțată de Tribunalul Argeș, și împotriva încheierii de ședință, pronunțată la data de 28.06.2017, ambele în dosarul nr. x/2016.

4. Calea de atac formulată în cauză:

Împotriva acestei decizii, au declarat recurs reclamantul A. și pârâta S.C. C. SA- Postul de Televiziune C.

1. Recurentul-reclamant A. a solicitat admiterea recursului, casarea în parte a deciziei recurate și majorarea cuantumului daunelor morale la plata cărora a fost obligată intimata-pârâtă de către instanța de fond, invocând, în drept, motivul de casare prevăzut de dispozițiile art. 488 alin. (1) pct. 8 C. proc. civ.

În motivare, reclamantul a expus pe larg situația de fapt și a arătat că hotărârea instanței de apel este nelegală sub aspectul determinării cuantumului daunelor morale, considerând că suma de 10.000 euro, acordată cu acest titlu, nu respectă echilibrul între fapta săvârșită și valorile lezate, privind demnitatea, onorarea, respectul de sine, de care se bucură orice persoană; în drept, a făcut referire la prevederile art. 71, art. 72, art. 73, art. 1357, art. 1381 și art. 1382 C. civ., precum și la art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

2. Recurenta-pârâtă a solicitat admiterea recursului, casarea sentinței și trimiterea cauzei spre o nouă judecată instanței de apel, considerând că decizia recurată a fost dată cu încălcarea regulilor de procedură a căror nerespectare atrage sancțiunea nulității, precum și cu încălcarea și aplicarea greșită a normelor de drept material, recursul fiind întemeiat pe dispozițiile art. 488 alin. (1) pct. 6 și pct. 8 C. proc. civ.

În ceea ce privește motivul de casare prevăzut la art. 488 pct. 6 C. proc. civ., recurenta a învederat că instanța de apel a încălcat dispozițiile art. 204 alin. (1) C. proc. civ., C. S.A. fiind introdusă în proces, la cererea reclamantului, la a patra înfățișare, la care părțile au fost legal citate.

Instanța de fond a prorogată soluționarea excepției decăderii reclamantului din dreptul de a modifica cererea de chemare în judecată, prin introducerea unei noi pârâte - C., și a dispus emiterea unei adrese către Oficiul Registrului Comerțului de pe lângă Tribunalul București, pentru a comunica informații cu privire la B., D. și C., în ceea ce privește forma de organizare a acestora.

Instanța a respins excepția decăderii din dreptul de modificare a cererii de chemare în judecată, pe motiv că D., prin întâmpinare, a depus concluzii pe fondul cauzei, fără să facă referire la existența unei alte persoane juridice care ar fi titulara postului de televiziune.

Pârâta a mai arătat că, în apel, a invocat faptul că excepția decăderii reclamantului din dreptul de a modifica cererea de chemare în judecată a fost soluționată cu încălcarea prevederilor art. 204 alin. (1) C. proc. civ., termenul până la care putea introduce în cauză un nou pârât fiind primul termen la care reclamantul a fost legal citat, respectiv la 08.11.2016, în fața Judecătoriai Pitești.

Pârâta a considerat că, în mod greșit, instanța de apel a reținut că, la fond, s-a luat act de îndreptarea unei greșeli materiale a reclamantului față de pârât, în sensul că pârâtul chemat în judecată este S.C. D. S.R.L. și C. S.A., fiind astfel încălcate prevederile art. 204 alin. (1) C. proc. civ.

A mai arătat că, în cauză, nu este vorba despre o eroare materială, așa cum a stabilit prima instanță și cum, apoi, a confirmat instanța de apel, ci este o eroare asupra persoanei, o greșită apreciere și stabilire de către reclamant a subiectului raportului juridic dedus judecății, care se soluționează prin excepția lipsei calității procesuale active, nicidecum prin îndreptarea "greșelii materiale", constând în introducerea în proces a unui nou pârât. Mai mult, introducerea în proces a unui nou pârât nu este o îndreptare de eroare materială, întrucât măsura dispusă de instanță nu a avut ca efect schimbarea denumirii în proces a pârâtului chemat inițial în judecată, ci a fost păstrat în proces acest pârât (cu aceeași denumire) și a fost chemată în proces și recurenta-pârâtă.

Conchizând, prin acest motiv de recurs, recurenta-pârâtă a solicitat să se constate că reclamantul și-a modificat cererea de chemare în judecată cu încălcarea dispozițiilor art. 204 alin. (2) pct. 1 C. proc. civ., prin introducerea în cauză a unui nou pârât, la cea de a patra înfățișare, la care a fost legal citat; că atât instanța de apel, cât și prima instanță, în mod greșit, au avut în vedere ipoteza îndreptării unei erori materiale, în condițiile în care reclamantul a solicitat expres introducerea în cauză a unei noi societăți comerciale și, totodată, păstrarea în cauză a societății comerciale inițial chemate în judecată - rezultând doi pârâți, față de unul singur, inițial; deși s-a susținut că s-a luat act de îndreptarea erorii materiale privind numele pârâtei, a fost dispusă citarea, cu un exemplar al acțiunii, a unei noi pârâte, punându-i-se în vedere să formuleze întâmpinare; iar, prima instanță a menționat expres că "s-a luat act de modificarea cererii sub aspectul pârâților chemați în judecată" și, nicidecum, de îndreptarea unei erori materiale.

În continuare, recurenta-pârâtă a arătat că decizia atacată a fost pronunțată cu încălcarea art. 75 alin. (2) C. civ., care reprezintă o transpunere în legislația internă a principiilor care rezultă din practica Curții Europene a Drepturilor Omului în materia exercitării dreptului la liberă exprimare. A considerat că toate criteriile reținute de instanță în sarcina jurnaliștilor reprezintă încălcări ale drepturilor la liberă exprimare și informare, așa cum sunt definite de art. 30 și 31 din Constituție, art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și de practica judiciară europeană și națională în materie.

Mai mult, a arătat că instanța nu a stabilit (sau susținut) că acuzațiile aduse reclamantului ar fi fost false, iar ceea ce a

rezultat din motivarea instanței de apel a fost că, dacă demersul jurnalistic ar fi fost altfel abordat, concluzia jurnaliștilor ar fi putut fi alta. În plus, deși în emisiune, au fost difuzate exclusiv afirmații acuzatoare formulate de către alte persoane, instanța a stabilit răspunderea radiodifuzorului. Or, Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut, în mod repetat, reluând principiile stabilite în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, că, în realizarea unui demers jurnalistic, existența unei baze factuale este suficientă, nefiind necesară stabilirea adevărului în cazul reproducerii afirmațiilor unor terți.

Recurenta-pârâtă a considerat că, în aceste condiții, atragerea răspunderii civile delictuale este una nelegală, încălcând drepturile fundamentale anterior menționate.

În consecință, recurenta-pârâtă a solicitat să se constate faptul că și-a exercitat cu bună-credință dreptul la liberă exprimare, respectând întru totul limitele acestuia, astfel cum au fost definite de art. 30 și 31 din Constituție, art. 10 din Convenție și de practica judiciară europeană și națională în materie, îndeplinindu-și totodată obligația de informare a publicului.

5. Apărările formulate în cauză:

Recurentul-reclamant A. a depus întâmpinare la 08 iulie 2019, în termen legal, prin care a invocat, pe cale de excepție, nulitatea recursului declarat de pârâtă, iar pe fond, a solicitat respingerea recursului ca nefondat.

Recurenta-pârâtă S.C. C. SA- Postul de Televiziune C. nu a depus întâmpinare la recursul declarat de reclamant.

6. Procedura de filtru:

Raportul întocmit în cauză, în condițiile art. 493 alin. (2) și (3) C. proc. civ., a fost analizat în completul filtru, fiind comunicat părților, iar prin încheierea din 4 martie 2020, completul de filtru a respins excepția nulității recursului exercitat de pârâta S.C. C., invocată de recurentul - reclamant A.

A admis în principiu recursul declarat de pârâta S.C. C. S.A. împotriva deciziei civile nr. 1188/2019 din data de 5 martie 2019, pronunțată de Curtea de Apel Pitești, secția I civilă și a stabilit termen de judecată, în ședință publică, la data de 6 mai 2020, cu citarea părților.

A anulat recursul declarat de reclamantul A. împotriva deciziei civile nr. 1188/2019 din data de 5 martie 2019, pronunțată de Curtea de Apel Pitești, secția I civilă.

II. Soluția și considerentele Înaltei Curți de Casație și Justiție:

Sub un prim aspect, trebuie subliniat că recursul exercitat de recurentul reclamant A., care viza exclusiv cuantumul daunelor morale acordate în cauză, a fost soluționat prin încheierea din 4 martie 2020, pronunțată de completul de filtru, fiind anulat pentru imposibilitatea încadrării criticilor formulate în dispozițiile limitative ale art. 488 pct. 1-9 C. proc. civ., în considerarea argumentelor expuse în conținutul acelei încheieri care, potrivit art. 493 alin. (5) C. proc. civ., nu este supusă niciunei căi de atac, astfel încât acest recurs nu se mai impune a fi analizat în prezenta decizie.

Recursul exercitat de pârâta S.C. C. S.A. - Postul de Televiziune C. este fondat, în limitele și pentru considerentele ce vor fi expuse:

O primă critică invocată în cauză de către recurenta pârâtă, întemeiată pe dispozițiile art. 488 pct. 5 C. proc. civ., a vizat faptul că decizia recurată a fost dată cu încălcarea regulilor de procedură a căror nerespectare atrage sancțiunea nulității hotărârii astfel pronunțate.

Această critică este nefondată.

Prin efectul introducerii cererii de chemare în judecată, reclamantul A. a solicitat a fi citată în cauză, în calitate de pârâtă, B. - Postul de Televiziune C.

Prin întâmpinarea formulată în fața primei instanțe, S.C. D. S.R.L. (denumită anterior S.C. B. SRL) a invocat excepția procesuală a necompetenței materiale a instanței și a formulat apărări pe fondul cauzei, fără a se prevala nici un moment de faptul că pârâta B. - Postul de Televiziune C. nu ar mai avea capacitate procesuală de folosință și de exercițiu sau că ar fi fost greșit chemată în judecată.

Prin răspunsul la întâmpinare, având în vedere și relațiile comunicate de Oficiul Registrului Comerțului de pe lângă Tribunalul București, reclamantul a învederat instanței că a luat act de faptul că, în prezent, denumirea societății pârâte este S.C. D. S.R.L. și a precizat că înțelege să se judece cu această societate.

În fața Tribunalului Argeș, reclamantul a solicitat, la primul termen de judecată, citarea în cauză și a S.C. C. S.A. - Postul de Televiziune C.

Prin încheierea din 28 iunie 2017, s-a respins excepția decăderii reclamantului din dreptul de modificare a cererii, invocată de către pârâtă. S-a luat act, conform art. 204 alin. (2) pct. 1 C. proc. civ., de îndreptarea greșelii materiale din cuprinsul cererii, cu referire la pârâtă, în sensul că pârâta chemată în judecată este S.C. D. S.R.L. (denumită anterior S.C. B. S.R.L. - C. S.A. - Postul de Televiziune C.) și s-a dispus citarea acesteia, în calitate de pârâtă.

La termenul din 6.12.2017, s-au comunicat de către Consiliul Național al Audiovizualului relațiile solicitate de instanță, apreciate necesare pentru soluționarea excepției lipsei calității procesuale pasive, invocate din oficiu, cu privire la pârâta inițială chemată în judecată - S.C. D. S.R.L. (fosta B.). Excepția a fost unită cu fondul, la același termen.

Tribunalul Argeș, secția civilă, prin sentința civilă nr. 476/20.12.2017, a admis excepția lipsei calității procesuale pasive, invocată din oficiu, cu privire la pârâta D. S.R.L. (denumire anterioară B. SRL) și a respins cererea reclamantului A. față de această pârâtă, ca fiind introdusă împotriva unei persoane lipsite de calitate procesuală; a fost admisă în parte cererea, în contradictoriu cu pârâta C. S.A. - Postul de televiziune C.

Pentru a hotărî astfel, tribunalul a reținut că reclamantul a chemat în judecată, inițial, pe Societatea B., considerând că, din structura acesteia, face parte Postul de televiziune C., care a difuzat, în ziua de 7.01.2016, în cadrul emisiunii "E.", un material jurnalistic care, în opinia reclamantului, a fost de natură a-i încălca dreptul la imagine, onoare, demnitate și reputație.

Din relațiile comunicate de Oficiul Registrului Comerțului de pe lângă Tribunalul București, s-a constatat că obiectul de activitate al societății chemate inițial în judecată cuprinde, printre altele, și activitatea de difuzare a programelor de televiziune (cod 6020 - f. x), însă Postul de televiziune C., cel care a transmis emisiunea "E.", în cadrul căreia se pretinde săvârșirea delictului cauzator de prejudicii, aparține unei alte societăți, și anume C. S.A., ce a fost ulterior chemată în judecată.

În același sens, conform relațiilor comunicate de Consiliul Național al Audiovizualului, Societatea C. S.A. este cea căreia i-a fost acordată licența audiovizuală pentru difuzarea serviciului media, cu denumirea C.

În raport cu constatările expuse, s-a reținut că excepția lipsei calității procesuale pasive, invocată din oficiu, cu privire la pârâta inițială - S.C. D. S.R.L. (fosta denumire B. SRL), trebuie admisă, întrucât nu este întrunită cerința prevăzută de art. 36 C. proc. civ., potrivit căruia calitatea procesuală rezultă din identitatea dintre părți și subiectele raportului juridic litigios, astfel cum acesta este dedus judecării. Lipsind identitatea dintre această pârâtă și subiectul căruia îi aparține postul de televiziune care a difuzat emisiunea în cadrul căreia se pretinde că a fost săvârșit ilicitul cauzator de prejudicii, cererea reclamantului față de pârâta S.C. D. S.R.L. a fost respinsă ca fiind introdusă împotriva unei persoane lipsite de calitate procesuală pasivă.

Apelul declarat împotriva încheierii de ședință pronunțată la 28.06.2017 a fost respins ca nefondat, reținându-se de către instanța de apel că, prin întâmpinare, pârâta S.C. D. S.R.L. a formulat apărări privind fondul cauzei, fără a se arăta că Postul de Televiziune C. nu aparține societății B. S.R.L., astfel că precizarea că acest post de televiziune aparține S.C. C. S.A. s-a făcut la data de 31.05.2017, când a avut loc prima înfățișare la Tribunalul Argeș.

Așadar, s-a făcut doar o precizare că Postul de Televiziune C. aparține S.C. C. S.A., astfel că, în mod corect, instanța de fond a respins excepția decăderii din dreptul de modificare a cererii invocată de către pârâtă, luând act de îndreptarea greșelii materiale din cuprinsul cererii, cu referire la pârâtă, în sensul că pârâtul chemat în judecată este S.C. D. S.R.L. și C. S.A.

Or, examinând critica astfel cum a fost formulată în cauză și argumentele ce au întemeiat-o, instanța de recurs constată, sub un prim aspect, că procedura de citare cu entitățile procesuale chemate în judecată a fost corect îndeplinită, astfel încât, din această perspectivă, garanțiile procesuale au fost respectate.

Sub un alt unghi, în opinia instanței de recurs, deși nu se poate considera că citarea pârâtei S.C. D. S.R.L. echivalează cu o îndreptare a erorii materiale din cuprinsul cererii de chemare în judecată, cu referire la pârâtă, raportat și la comportamentul procesual al părților interesate ce ar fi trebuit să fie caracterizat prin bună-credință, această calificare nu are nicio semnificație pe plan procesual, câtă vreme toate entitățile chemate în judecată au fost legal citate, au formulat apărările considerate adecvate cauzei și nu au demonstrat nicio vătămare procesuală care să determine reformarea soluțiilor pronunțate în cauză. În plus, citarea ca pârâtă a S.C. C. S.A. s-a impus ca urmare a informațiilor oficiale transmise de instituțiile competente, la cererea instanței, care, potrivit dispozițiilor art. 22 C. proc. civ., poate dispune

introducerea în cauză a altor persoane, în condițiile legii.

Astfel, deși nu suntem în ipoteza art. 204 C. proc. civ., neexistând nicio veritabilă modificare a cererii, sub aspectul cadrului procesual subiectiv, și nici a unei îndreptări a erorii materiale în privința părâtei chemate în judecată, ci a unei precizări a cadrului procesual, sub aspectul părților ce trebuie să stea în judecată, ca fiind continuatoare a părâtei chemate inițial în judecată, instanța de recurs nu poate decela niciun viciu de legalitate a hotărârii recurate sub acest aspect care să intre sub spectrul motivului de recurs reglementat de art. 488 pct. 5 C. proc. civ. și să atragă casarea hotărârii din această perspectivă.

Prin cea de-a doua critică invocată în cauză, întemeiată pe dispozițiile art. 488 pct. 8 C. proc. civ., s-a susținut faptul că decizia a fost pronunțată cu încălcarea art. 75 alin. (2) C. civ., întrucât jurnaliștii au fost de bună-credință atunci când și-au exercitat dreptul la liberă exprimare, informând publicul despre un subiect de interes general, iar tehnica jurnalistică ("de relatare") nu trebuie să fie substituită de către instanțele de judecată. În plus, deși în emisiune, au fost difuzate exclusiv afirmații acuzatoare formulate de către alte persoane, instanța a stabilit răspunderea radiodifuzorului.

Procedând la cenzurarea legalității hotărârii recurate, din perspectiva interpretării și aplicării normelor legale ce guvernează răspunderea civilă delictuală în materia libertății de exprimare, a dispozițiilor convenționale și jurisprudenței instanței de contencios european a drepturilor omului, dezvoltată în interpretarea acestora în materia descrisă, precum și a motivării acestei hotărâri, ca o garanție a procesului echitabil, reglementat de articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Înalta Curte va expune următoarele considerații:

Potrivit art. 70 din C. civ., orice persoană are dreptul la libera exprimare, iar exercitarea acestui drept nu poate fi restrânsă decât în cazurile și limitele prevăzute la art. 75 din C. civ.

Pe de altă parte, conform art. 72 alin. (2) din C. civ., este interzisă orice atingere adusă onoarei și reputației unei persoane, fără consimțământul acesteia, ori fără respectarea limitelor prevăzute la art. 75. De asemenea, orice persoană are dreptul la propria imagine, iar dispozițiile prevăzute de art. 75 sunt aplicabile.

Art. 75 din C. civ., la care se face trimitere prin textele legale menționate supra, prevede, în mod expres, că nu constituie o încălcare a drepturilor anterior enunțate atingerile care sunt permise de lege sau de convențiile și pactele internaționale privitoare la drepturile omului la care România este parte.

Exercitarea drepturilor și libertăților constituționale cu bună-credință și cu respectarea pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în prezenta secțiune.

Art. 20 alin. (1) din Constituția României stipulează, în mod expres, că dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte, consacrand astfel principiul interpretării conforme.

Art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului prevede, la paragraful 1, că orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare, drept care cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei, fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere.

În paragraful 2, norma convențională prevede că exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

Art. 8 din Convenția Europeană prevede că: 1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale. 2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.

Din interpretarea dispozițiilor art. 10 din Convenție, rezultă că dreptul garantat de acest articol nu este unul absolut. Astfel, dacă paragraful 1 al art. 10 consacără existența dreptului la libertatea de exprimare, paragraful 2 al articolului menționat permite restrângerea exercitării acestui drept, în ipoteza în care folosirea libertății de exprimare este îndreptată împotriva anumitor valori pe care statul le poate, în mod legitim, apăra sau chiar împotriva democrației însăși. Astfel, libertatea de exprimare, ca drept esențial într-o societate democratică, nu poate fi exercitată dincolo de orice limite, una dintre limitele prevăzute expres de par. 2 al art. 10 fiind tocmai protecția reputației sau a drepturilor altora.

Trebuie subliniat că dreptul la libertatea de exprimare, garantat de art. 10 al Convenției, și dreptul la viață privată, consacrat de art. 8 al Convenției, sunt protejate în mod egal de lege și nu sunt ierarhizate, deci nu se poate da a priori superioritate vreunui dintre ele, ci instanțele naționale trebuie să cântărească cu atenție "interesele concurente aflate în joc", iar atunci când examinează necesitatea ingerinței în dreptul la libertatea de exprimare, în vederea protejării reputației sau drepturilor altora, Curții Europene i se poate solicita să verifice dacă autoritățile interne au păstrat un just echilibru între protejarea a două valori garantate de Convenție și aflate în conflict în anumite cauze și dacă motivele pe care le-au invocat pentru a justifica ingerința în dreptul la libertatea de exprimare au fost relevante și suficiente (a se vedea în acest sens, cauza Axel Springer AG c. Germania, hotărârea de Mare Cameră din 7 februarie 2012 și cauza Cicad c. Elveției, hotărârea din 7 iunie 2016).

În acest sens, în cauza Handyside c. Marii Britanii, s-a subliniat că "libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, una din condițiile primordiale ale progresului său și ale împlinirii individuale a membrilor săi. Sub rezerva paragrafului 2 al art. 10, ea acoperă nu numai "informațiile" sau "ideile" care sunt primite favorabil sau care sunt considerate inofensive ori indiferente, ci și pe acelea care ofensează, șochează sau îngrijorează statul sau un anumit segment al populației. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, în absența cărora nu există societate democratică".

În ceea ce privește dreptul la viața privată, Curtea Europeană a statuat, în jurisprudența sa, că noțiunea de viață privată, ca noțiune autonomă, cuprinde elemente care se raportează la identitatea unei persoane, cum ar fi numele său, imaginea sa, integritatea sa fizică și morală; garanția oferită de art. 8 din Convenție este destinată, în principal, să asigure dezvoltarea, fără ingerințe exterioare, a personalității fiecărui individ în relațiile cu semenii. Așadar, există o zonă de interacțiune între individ și terți care, chiar și într-un context public, aparține "vieții private" (a se vedea, în acest sens, cauza Von Hannover împotriva Germaniei [GC], par. 50). De asemenea, s-a statuat că "dreptul la apărarea reputației este un drept care, în calitate de element al vieții private, este legat de art. 8 din Convenție" (hotărârea Chauvy și alții împotriva Franței, par. 70).

Totodată, s-a arătat că trebuie găsit un echilibru între dreptul la libertatea de exprimare, garantat de articolul 10 al Convenției și dreptul la viața privată, care cade sub incidența art. 8 din Convenție, echilibru care impune tragerea la răspundere a persoanelor vinovate de proferarea afirmațiilor denigratoare, dacă, prin aceste afirmații, se impută situații factuale, lipsite de orice suport probatoriu, efectuate în cadrul unei adevărate campanii de denigrare, și reiterate în public, prin mijloace de comunicare prin presă și mass-media, cu rea-credință (cauza Petrina contra României, hotărârea din 14 octombrie 2008; cauza Andreescu c. României, hotărârea din 8 iunie 2010).

Tot astfel, în jurisprudența Curții Europene, s-a subliniat, în mod constant, că, sub rezerva art. 10 par. 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, libertatea de exprimare este valabilă nu numai pentru informațiile și ideile acceptate, considerate drept inofensive sau indiferente, ci și pentru cele care deranjează, neliniștesc sau îngrijorează un anumit segment al populației - aceasta fiind expresia pluralismului, toleranței și mentalității deschise, fără de care nu există societate democratică.

În acest sens, instanța europeană a statuat, în cauza Sipoș c. României, în următorul mod:

"Curții îi revine sarcina de a stabili dacă statul, în contextul obligațiilor pozitive care decurg din art. 8 din Convenție, a administrat un just echilibru între protecția dreptului reclamantei la reputația sa, element constituent al dreptului la protecția vieții private, și libertatea de exprimare, protejată de art. 10 din Convenție (Petrina, citată anterior, par. 36; Von Hannover c. Germaniei, par. 70). Astfel, Curtea Europeană consideră că obligația pozitivă care decurge din art. 8 din Convenție trebuie să se aplice în cazul în care afirmațiile susceptibile să afecteze reputația unei persoane depășesc limitele criticilor acceptabile din perspectiva art. 10 din Convenție (Petrina, citată anterior, par. 39)".

De asemenea, Curtea Europeană a făcut referire la limitele criticii acceptabile, limite în privința cărora s-a apreciat că trebuie să fie mai largi în cazul persoanelor publice decât în privința persoanelor private (cauza Ieremiov c. României nr. 1, hotărârea din 24 noiembrie 2009, par. 38).

Totodată, pentru a constitui o încălcare a art. 8 din Convenție care protejează dreptul la reputație, un atac împotriva reputației unei persoane trebuie să atingă un anumit nivel de gravitate și să cauzeze un prejudiciu victimei, prin atingerile aduse dreptului acesteia la respectul vieții private (cauza A. c. Norvegiei, hotărârea din 9 aprilie 2009, par. 64), iar "comportamentul persoanei în cauză, înainte de publicarea reportajului, sau faptul că fotografia în litigiu și informațiile aferente acesteia au fost deja publicate anterior reprezintă, de asemenea, elemente care trebuie să fie luate în considerare" (cauza Von Hannover c. Germaniei nr. 2, hotărârea din 7 februarie 2012, par. 111).

În aprecierea depășirii limitelor libertății de exprimare și necesității respectării dreptului la viața privată, respectiv dreptul la imagine și dreptul la reputație, Curtea Europeană a avut în vedere calitatea și funcția persoanei criticate, dar și a persoanei care critică; subiectul dezbătut, în sensul de a stabili dacă acesta este sau nu de interes public (cauza Bugan c. României); forma, stilul și contextul mesajului critic (cauza Niculescu Dellakeza c. României); buna-credință a autorului afirmațiilor incriminate (cauza Ileana Constantinescu c. României); distincția dintre judecățile de valoare și imputarea unor fapte obiective; doza de exagerare a limbajului jurnalistic; proporționalitatea sancțiunii cu fapta imputată (cauza Bugan c. României, cauza Dumitru c. României, Cumpănă și Mazăre c. României).

Reținând că, din interpretarea dispozițiilor normei convenționale a art. 10, rezultă că exercițiul libertății de exprimare presupune "îndatoriri și responsabilități" și el poate fi supus unor "formalități, condiții, restricții sau sancțiuni", ceea ce semnifică recunoașterea posibilității pentru stat de a exercita anumite "ingerințe" în exercițiul acestei libertăți fundamentale, în cauzele de o asemenea natură, trebuie să se analizeze de către instanțele investite să le judece cele trei condiții impuse de textul legal, respectiv ca aceste ingerințe, imixțiuni, atingeri ale dreptului la liberă exprimare să fie prevăzute de lege, să urmărească un scop legitim și să fie necesară într-o societate democratică, în sensul de a răspunde unei nevoi sociale imperioase de reglare a raporturilor sociale.

Acestor condiții legale, li s-a adăugat, pe cale pretoriană, și cerința proporționalității, respectiv ca ingerința dispusă să nu fie arbitrară sau excesivă (a se vedea, în acest sens, cauzele Cumpănă și Mazăre contra României, Barb împotriva României, Sabou și Pîrcălab împotriva României).

În acest context, trebuie subliniat că aceste cerințe legale trebuie îndeplinite cumulativ, dar analiza lor este graduală, în sensul că dacă una dintre condiții nu este îndeplinită, nu mai este necesar, în principiu, să fie epuizată examinarea tuturor.

Prin prisma acestor principii aplicabile în cauzele în materia libertății de exprimare, Înalta Curte constată că, în cauza dedusă judecătii, instanța de apel a analizat global faptele imputate reclamantului și judecățile de valoare exprimate în cadrul emisiunii "E." de la C., difuzată la data de 7 ianuarie 2016, deși ele trebuiau supuse unei analize distincte, întrucât limitele libertății de exprimare în cazul jurnaliștilor sunt mai largi decât în cazul persoanelor particulare invitate în emisiune, dar și comportamentul acestora este supus unor rigori deontologice specifice, în funcție de rolul jucat în cadrul acelei emisiuni, corelativ dreptului publicului de a fi informat în mod corect despre subiecte de interes public, și nu a realizat examenul de proporționalitate anterior enunțat de către instanța de recurs, raportat la circumstanțele particulare ale speței.

Mai mult, în cauză, ar fi trebuit determinate, în mod distinct și într-o manieră concretă, care sunt obligațiile profesionale, pretins încălcate, ale moderatorului emisiunii și cele ale reporterilor care au realizat emisiunea denunțată ca fiind defăimătoare și care este contribuția acestora la dezbaterea publică imputată lor de către reclamant, întrucât pârâta chemată în judecată poate răspunde exclusiv în calitate de comitentă a prepușilor săi, precum și să se identifice care sunt afirmațiile și relațiile invitațiilor care au participat la acea emisiune, care este ponderea lor în cadrul emisiunii, în considerarea faptului că aceștia nu au fost chemați în judecată de către reclamant.

În același sens, instanța de apel ar fi trebuit să realizeze calificarea afirmațiilor făcute în cursul emisiunii și să determine dacă acestea intră în sfera imputării unor fapte obiective sau în cea a unor judecăți de valoare, această distincție fiind importantă sub aspectul condițiilor cărora le sunt supuse afirmațiile obiective, ce trebuie să aibă o bază factuală suficientă, sau trebuie să treacă proba bunei-credințe, în cazul judecăților de valoare și obligația de diligență, în ipoteza preluării afirmațiilor unor terți, astfel cum a susținut recurenta pârâta.

Or, toate aceste aspecte au natura unor circumstanțe factuale ale cauzei și revine instanței de apel rolul clarificării lor, stabilirea faptelor, pe baza probelor administrate în cauză, fiind atributul exclusiv al instanțelor de fond, instanței de recurs revenindu-i exclusiv rostul de a examina, în condițiile legii, conformitatea hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile.

În același sens, numai după examinarea de către instanța de apel a criteriilor esențiale enunțate în jurisprudența constantă a instanței de contencios european a drepturilor omului în balansul între dreptul la viață privată și a dreptului la liberă exprimare, enunțate supra, și după expunerea de către această instanță a motivelor relevante și suficiente ce i-au întemeiat hotărârea, grefate, în cauza dedusă judecătii, pe condițiile răspunderii civile delictuale ale comitentului pentru faptele prepușilor săi, instanța de recurs va putea să realizeze ea însăși un examen de legalitate a hotărârii pronunțate, în ipoteza în care acest lucru se va impune, ca urmare a exercitării, de către părțile interesate, în condițiile legii, a recursului.

Pentru considerentele expuse, Înalta Curte, în temeiul art. 497 C. proc. civ., va admite recursul declarat de pârâta S.C.

C. S.A. - Postul de Televiziune C. împotriva deciziei nr. 1188/2019 din 05 martie 2019, pronunțată de Curtea de Apel Pitești, secția I civilă; va casa decizia recurată și va trimite cauza, spre rejudecare, aceleiași instanțe.

PENTRU ACESTE MOTIVE

ÎN NUMELE LEGII

D E C I D E

Admite recursul declarat de pârâta S.C. C. S.A. - Postul de Televiziune C. împotriva deciziei nr. 1188/2019 din 05 martie 2019, pronunțată de Curtea de Apel Pitești, secția I civilă.

Casează decizia atacată și trimite cauza, spre rejudecare, aceleiași instanțe.

Definitivă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 21 octombrie 2020.